N^ro 55.

KURYER LITEWSKI

Za dozwoleniem Naywyższego Rządu Nayiaśnieyszego CESARZA Imperatora Całey Rossyi.

Z WILNA 11. KWIETNIA ROKU 1797. WE WTOREK.

z Wiednia 25. Marca.

Szlachta *Wiedeńska* znaczną summę złożyła dla ranionych Officyerow, oraz wdów i sierot po zabitych żołnierzach pozostałych *Arcy-Xże Karol* odebrawszy pieniądze, które 50. tyś złot. Ryńskich przenosiły, z rąk *Xcia Esterhazy*, tym końcem do główney Kwatery Deputowanego, oświadczył wdzięczność i ukontentowanie swoie listem z *Basseriano* pisanym do Obywatelow, cenić umieiących żołnierskie zasługi, a nad nędzą litować się wspaniale.

Za niedopełnienie obowiązkow powołaniu rycerskiemu właściwych, *Arcy Xże Karol* wielu Oficyerow od armii *Włoskiey* ukarał przykładnie. Z prawdą się iednak to nie zgadza, iakoby niektórych miano powiesić. Do tey armii wiele iuż ciężkiey artylleryi przesłano, i ieszcze więcey codziennie przesyłaią. Naywiększą wszakże trudność uczyni niedostatek żywności w tych okolicach *Friulu*, które dziś woyskiem naszym są zaięte; dawniey *Weneckie* Prowincye wszystkiego w potrzebę dostarczały, resztę mieliśmy z *Fiume* i *Triestu*; teraz gdy całe *Rzpltey* lądowe dzierżawy *Francuzkiemi* Dywizyami są zaięte; żegluga zaś po *Adryatyckiey* odnodze nie iest iuż tak bespieczną i wolną iak w dawnieyszych leciech bywała, dla mnóstwa zbroynych statkow nieprzyiacielskich; wszystko zatym z *Węgier* dowozić trzeba, co i nie mało czasu, i kosztu wyciąga niezmiernego.

Cośmy teraz mówili o niebespieczney żegludze po Morzu *Adryatyckim*, ztąd się pokazuie, iż od towarow z *Wenecyi* do *Triestu* i na wzaiem posyłanych, assekuracya iuż do 22. od sta urosła, przez co mianowicie iedwab znacznie podrożał.

Arcy-Xże Józef Węgierski Palatinus, podobno mieć będzie kommendę naywyższą woysk *Austryackich* i *Rzeszy* nad *Renem*; iak tylko do zupełnego zdrowia powróci. Jeszcze 30. tyś starego żołnierza od tey armii do *Włoch* kazano przeprowadzić; co przed końcem *Kwietnia* pewnie nastąpi. Nim te nadciągną, 94. tysiące zbroynego ludu więcey niż dostatecznemi bydź się zdaią do wstrzymania Włoskich zwycięzcow. *Arcy-Xże Karol* w *Udine* ma 36. tyś. w *Cadorino* stoi 20. tyś. *Węgrow*. w *Belluno*, *Feltre* i innych mieyscach nad *Piave* Gen. *Lusignan* 18 tyś. przywodzi i Gen. *Alvinczi* obozuie w *Conegliano* na czele 20 tyś. Nad to z *Węgier* nowe posiłki codzień są spodziewane: wszystko, iednym słowem, pomyślną przyszłość nam rokuie; iedna okoliczność niespokoynemi czyni. Już to wiadomo, iż pamiętna po wszystkie czasy R. 1796. kampania, przeto iedynie tak była Domowi Austryackiemu nieszczęśliwą, iż nieprzyiaciel siły swoie zkoncentrowane utrzymywał; armie zaś nasze od początku do końca zawsze się dzieliły na kilka osobnych Korpusow. Co jeśli było błędem roku przeszłego, lękać się wypada, żeby z podobnego woysk naszych rozrzucenia, podobne przeszłym skutki nie wynikneły. Jakoż nadeszłe listy z *Inspruck* donoszą o zaszłey bitwie przy *Belluno*; szczegóły iey nie wiadome; to tylko pewna, że nie była dla nas pomyślną. W przemagaiącey liczbie nieprzyiaciel napadł niespodzianie na Gen. *Lusignan*, i wyparł go ze wszystkich stanowisk obronnych. Strata woysk *Austryackich* ma bydź bardzo znaczna; mianowicie w niewolnikach. To zwycięztwo drogę *Francuzom* otwiera w głąb *Tirolu* przez *Pusterthal*. Tameczni włościanie zbroyno przybycia ich czekaią. Z *Botzen* trwożliwszą ieszcze odbieramy wiadomość, iż *Feltre*, *Belluno* i *Cadore* iuż woyskiem nieprzyiacielskim są zaięte; miasto zatym wspomnione traci kommunikacyą z woyskami; a co gorsza woysko *Friulskie* od *Tyrolskiego* odcięte iest; tym tedy sposobem iuż *Buonaparte* dokazał czego pragnoł: siły nasze rozerwał i rozdwoi.

Baron Hoheneck znayduie się dotąd w stolicy naszey przy skarbie *Elektorstwa Moguńskiego*. Naprzód był on wywieziony do Dusseldorf; powrócił z tamtąd do *Moguncyi*, z tąd znowu do *Wurtzburga*, nakoniec do *Wiednia*: co wszystko wiecey 50. tyś. *Ryńskich* kosztowało. *Kapituła Katedralna*, do której właściwie należy, chciała go przedać *dworowi* naszemu.

Y tu już zaczynaią mówić o nastąpić mogącey sekularyzacyi *Xięstw Duchownych Rze-*

ʃzy Niemieckiey. Sam Cesarz Jmć oftrzegł Elektorow i Biſkupow o niebespieczeńſtwie nad niemi wiſzącym w pismie przeſłanym do *Miniſtra Auſtryackiego w Ratysbonie.*

Cesarz Jmć zważaiąc ogromne do „woyny przygotowania *Francuzow*, u których „wſzelkie śrzodki ſą godziwe, byleby do zamie„rzonego celu trafiały; z drugiey ſtrony, zaſta„nawiaiąc ſię pilnie nad nieſtałością losu woien„nego; chciał dawno *Rzeſzę* przekonać, iż „ſam bez jey pomocy. nie wydoła utrzymać „*Konſtytucyą Niemieckiego* Państwa, i członki „onego zachować przy dzierżawach i własno„ści kilka wiekow ſpokoynie poſiadaney. Nie„bespieczeńſtwo ich okazało ſię nayiaśniey, „gdy naypotężnieyſzy z *Xiążąt Rzeſkich* od„ſtąpiwſzy wſpolney wſzyſtkim ſprawy, zawarł „ugodę z nieprzyiacielem, która jak ſię trzeba „domyslać, zasadzona jeſt na taiemnych umo„wach przeciw całości Państwa i Oyczyzny „naſzey wymierzonych. Więcey ſię jeſzcze lę„kać potrzeba, widząc jak wielu Xiążąt Pro„teſtantſkich poſzło za danym przykładem; w „ſamym ſrogiey nad inne woyny zapale już „ſię do powſzechney obrony łączyć przeſta„ią, tey woyny, ktora za ichże ſamych uchwa„łą była przedſięwzięta; już linia *Demarkacyi i* „*Neutralności* umówiona jeſt i ſtrzeżona nay„pilniey. Oſtrzegł natychmiaſt *Cesarz Jmość* „*ſtany*, mianowicie *Duchowne*, że ich *exiſten*„*cya* w przyſzłości jeſt wątpliwa; proiekta *ſeku*„*laryzacyi* ſą wygotowane, i to doniosł że „dziſieyſzym właścicielom nadgrodę jakąś obmy„slaią: a rozerwaną i niezgodną *Rzeſzę* chcą „przyniewolić, aby okrutna z jey ſtrony ofiara „zasadą była pokoju, pod haſłem oręża Fran„cyi z *ligą Proteſtantſkich Xiążąt z Królem* „*Pruſkim* zkoiarzoych połączoney Nikt jednak temu wierzyć nie chciał, nikt ſię nie prze„konywał, nikt przez oſzczędność źle zrozu„mianą, o ſwoim nie myslił ocaleniu, ſtawiąc „na nieprzyiacioł całe siły. Dziś gdy ſię *Fran*„*cuzi* nie taią ſami że wzmiankowana tyle„kroć *ſekularyzacya* iſtotnie wchodzi do ich „zamiaru; zagrożona zgubą i upadkiem *Rze*„*ſza*, podobno już zechce ſię przychylić do „zbawiennych śrzodkow obrony silney i po„wſzechney, do którey *Cesarz Jmość* w imie„niu Oyczyzny jeſzcze zachęca. Y to *ſtany* „*Duchowne* raczą ſobie przypomnieć, iż *Cesarz* „*Jmość* w czasie rozpoczętych o pokoy nego„cyacyi w Paryżu, od przyięcia warunkow „do wywrócenia *Konſtytucyi Niemieckiey* dą„żących był daleki; głośno z tym ſię oświad„czaiąc, że za utracone woyną kraie dziedzi„czne, żadney nadgrody nie pragnie z uymą i uſzczerbkiem Państw i ſtanow Oyczyźnie „wiernych i Konſtytucyi, wſzyſtko łożyć go„towy raczey niż baniebne warunki przyimo„wać. Kończy ſię pismo wezwaniem *Stanow Niemieckich* do przyſtawienia wczesnego woyſk i pieniędzy prawem nakazanych. Wielu *Xiążąt* złożyło *Cesarzowi Jmści* podziękowanie za nieuſtaiącą troſkliwość Jego o całość i Państwa nierozdzielność *Elektorowie* zaś Duchowni i z Biſkupow niektórzy w odpowiedzi ſwoiey na deklaracyą *Dworu Wiedeńſkiego*, gotowemi ſię bydź okazunią do wspólnego związku, dla uniknienia *ſekularyzacyi* zapowiedzianey; obiecuiąc oraz dać woyſko i pieniądze. Jnni przekładaią ſtan godny politowania Kraiow ſwoich i poddaństwa, za równo nieprzyiacielſkim wtargnieniem, jako też długą wyniſzczonego woyną.

z Londynu 17. Marca z Gazety Berlińſkiey.

Po kilko tygodniowym oczekiwaniu rząd na koniec odebrał liſty od *Admirała Jervis*, z tych ſię pokazuie, jak płonne u nas nawet rozsiewano wieści o 4. dniowey bitwie, zniſzczeniu Floty *Angielſkiey*, zwycięſtwie *Hiſzpanow*. *Jervis* naprawiwſzy okręta ſwoie w *Porcie Lagos* wypłynął z tamtąd 23. Lutego dnia zaś 28. wſzedł do *Lisbony*, zdobyte na nieprzyiacielu 4. ſtatki za ſobą prowadząc. Do tryumfu okazałego był podobny wjazd *Anglikow* do *Portugalſkiey* ſtolicy. Niezliczony tłum ludu port i brzegi *Tagu* napełniał, a powietrze rozlegało ſię radośnym okrzykiem narodu połączonego z W. *Brytanią* politycznemi i handlowemi intereſsami. Dwa na Hiſzpanach wzięte okręta. *Salvador del Mundo* i *S. Joseph* od 112. armat, niedawno ſą zbudowane. 3,200. brańcow na ląd w *Lisbonie* wysadzonych do *Cadix* odeſłano, dokąd też i zwyciężona przez nas Flotta, przeciwnemi wiatrami przez dni 6. ſkołatana, wbiegła d. 28. Lut. Poznieyſze wiadomości, acz wątpliwe, znać daią, iż wyszła na morze raz drugi na ſpotkanie bogato ładownych okrętow, które z *Ameryki* ſą ſpodziewane. Bydź to może, iż Admirał Jervis z okrętami, które mu w posiłkach ſą już wyſłane, połączony, drugą mieć będzie z młodym *Cordową* rozprawę; do czego przyiść koniecznie musi, jesli to pewna, iż *Hiſzpani* do *Breſtu* żeglować zechcą.

Jervis dziś pierwſzym jeſt człowiekiem u *Anglikow*; przypomina każdy ſobie, jak ſię ſtawił walecznie ſłużąc pod *Admirałem Rodney*, którego też ſtarał ſię nasladować w złamaniu linii nieprzyiacielſkiey. Jedno zwycięſtwo, dzień jeden ſzczęsliwy, ſtawi *Jervisa* w opinii narodu wyżey nieſkończenie nad innych *Admirałow* 18. wieku. Naywięcey mu do wygraney posłużyło, iż wcześnie oſtrzeżony o potędze nieprzyiacioł i obrótach, zwołanym okrętow ſwoich *Kapitanom* tak dokładne, tak jasne i obſzerne dał przeſtrogi, że pod czas potrzeby ledwie 3 lub 4. znaki wzniesione widziano z okrętu kommenderuiącego. Y mgła nie mniey mu pomogła przeſzkadzaiąc nieoſtróżnym *Hiſzpanom* widzieć przyſzłych zwycięzcow ſwoich. nim przyſzło do ſpotkania. *Nelson* dziſieyſzy *Admirał* dwoma dniami przed bitwą do Flotty ſię przyłączył, i okręt *S. Mikołaia* o 84. działach ſam podbił.

z Londynu 21 Marca z teyże Gazety.

Liſty *Lisbonſkie* d. 5 t m. pisane donoszą, iż flotta Admirała *Jervis* i 4. *Hiszpańſkie* okręta zupełnie naprawione, osadzone ludem woiennym, i do wyiścia pod żagle ſą gotowe. Admiralſki okręt *Cordovy, S. Tróyca* o 130. działach, w świecie naywiększy, ledwie dnia 10. po ſkończoney bitwie trafił do portu; tak w niey uszkodzony zoſtał.

Jervis aresztował i sądzić każe kapitana *Berkeley*, iż go nie uprowadził. Już on zwiesił banderę trzem *Angielskim* fregatom na znak poddania się. Nieśmiał zabierać *Berkeley*, acz silnie namawiany od innych Kapitanow, mylnie rozumieiąc, iż *Hiszpani* w innym to celu czynili; tak tedy drogi moment upłynoł; inne okręta nieprzyiacielskie na pomoc Kommendantowi przybyły.

D. 18. Kapitan *Calder* wypłynoł z *Portsmuth* na okręcie *Miasto Paryż* od 110. armat, z trzema od 74. i fregatą; pomyślnym wiatrem w dniach 5. przybędzie do *Lisbony*.

Utrzymuiący rękodzieła w mieście *Leeds*, przełożyli Ministrom, iak im szkodliwy iest niedostatek pieniędzy gotowych, i dalsze woyny prowadzenie. Taż przyczyna do wielkich rozruchow stała się powodem w *S. Edmunds* i innych wielu miastach. Gorzey się dalekodzieie w *Irlandyi*. Już część wyspy tey północna okropnym iest teatrem mordow i rozboiow. *Insurgenci* wydzieraią tym oręż, ktorym go Rząd nasz ku obronie dostarczył; słowem, powszechnego buntu lękać się trzeba.

Temi dniami 42. Deputowanych miasta *Londynu*, prozbę do *Lorda Maire* zanieśli, ażeby obywatelow na powszechne zgromadzenie chciał zwołać, ktorzy podadzą adress *Krolowi* względem oddalenia *Ministrow* terazniejszych, iako naywiększey przeszkody do przywrócenia pokoiu. Odmówił *Lord* Deputowanym daiąc przyczynę, iż bez *Rady* mieyskiey zie czynić nie iest mocen. Lecz gdy wezwana *Rada Londynu* tę trudność ułatwiła, nie chcąc stracić zaufania i miłości współobywatelow, zgromadzenie ich na dzień 23. nakazać musiał.

Bank ieszcze Ministrowi dać potrafił 2 mill. F. S. gotowizną; i dla tego uproiektowana 12. mill pożyczka ieszcze odroczoną została; trudność tym czasem zamienienia papierowych za pieniądze gotowe coraz rośnie, z banku bardzo mało ich wydaią; toż się dzieie w *Szkocyi* i *Irlandyi*; pomnaża się nieufność; *bankcetle* więcey dziś tracą niż przedtym. Czy nie dla dzwignienia kredytu pisma nawet *Ministerialne* głoszą, że *Lord Landsdown*, dawniey *Shelburne* (ktory z P. *Pittem* w *Ministerium* zasiadaiąc R. 1783. z *Francyą* i *Ameryką* pokoy zawarł) długą miał u *Krola* audiencyą; nasz *Monarcha* miał go zapewnić, iż terazniejszych *Ministrow* oddali ieśli się do pokoiu nie przychylą; bo w *Parlamencie* nadto słaba iest *oppozycya*, aby P. *Pittowi* ster rządowy z rąk wydrzeć zdołała. Dziś przez umówione znaki niezawodną mamy wiadomość, że flota w *Dunkerque* uzbroiona przy pomocy wiatru wschodniego wyszła pod żagle. Rozumieią powszechnie, iż ieśli *Krol* zniewolony będzie do wybierania nowego *Ministerium*, ani P. *Fox*, ani żaden z iego stronnikow, lecz *Kawaler Sinclair* rządzić będzie W. *Brytańnią*: iest to Naczelnik ledwie dotąd znany *Deputatow Parlamentowych*, ktorzy ani z Ministerialną, ani z oppozycyi stroną nic wspólnego nie maią.

Krotkie opisanie czynności Parlamentowych.

1. Pozwolono *Bankowi* naymnieysze *Bankcetle* wydawać do 1. Maia. 2. P. *Whitebread* oskarżał P. *Pitta* o złą sił morskich administracyą. Mamy, powiedział, 124 liniowe okręta; w oguł zbroynych statkow 500. z okładem; a nieprzyiaciel bezkarnie handel nam niszczy, i wtargnieniem zagraża. Przedtym powiadano, że bez dozwolenia W. *Brytannii* na morzach *Europeyskich* nikt z armaty wypalić nie powinien. Za naszey pamięci, gdy rządził narodem godzien pamięci nieśmiertelney *Chatham*, żaden okręt nieprzyiacielski nie mógł się na morzu pokazać. Syn wielkiego męża, przy większych śrzodkach i sile, wiatrom bespieczeństwo i obronę kraiu porucza. 3. Xże *Bedford* narzekał, iż Ministrowie prawie sami z przyiaciołami zasiadaią w Kommissyi Bankowey. 4. *Fox* i *Scheridan* podali proiekt zapytania się Banku, wiele summ wydał w gotowiźnie na zamianę papierowych po *Gabinetowym* roskazie ich nie zamieniania: radząc, aby *Rząd* zwrócił *Bankowi* summę iego funduszową, ktorą przy swoim ustanowieniu pożyczył Narodowi; albo przynaymniey 5. mill. 5. P. *Harrison* radził udać się do rozumniey oszczędności, znosząc mniey potrzebne, i obowiązkow przywiązanych nie maiące urzędy. 6. P. *Fox* dał do rozwiązania: podatki czyli *bankcetlami* płacone bydź maią: alboliteż rząd gotowiznę mieć zechce? dłużnicy nie mogący się inaczey opłacić iak papierami, mogąż bydź zapozwani przez swoich wierzycielow? Ci, ktorzy u bankierow gotowiznę złożyli, będąż obowiązani *bankcetle* za metalle przyimować? Nie powinienże *Parlament* określić, ile *Bank* ma wydawać papierow; ile rządowi będzie mógł pożyczyć? Wszakże te i innych nie mało wniosków od strony przeciwney podanych. *Ministerialna*, iak zwyczay, większością głosow odrzuciła.

z Paryża 20. Marca z Gazety Leydeńskiey.

Bitwa d. 14. Lnt. około przygórku S. *Vincent* stoczona, tak się skończyła, jak wiele innych potyczek bez porządku i iedności dawniey zwiedzionych. Upuścili z rąk pewne zwycięstwo *Hiszpani* bo tym którzy ie odnieść mieli, na ochocie zbywało. Niektóre okręta w 6. dopiero godzin po zaczętey bitwie, w ogień poszły. Z tąd ledwie się nieprzyiacielowi nie dostał Admiralski *S. Troyca* przeciw trzem z Angielskich naymocnieyszym długo jeden walczący. Trzeba jednak prawdę powiedzieć, że Flota *Hiszpańska*, od lat barzo wielu tyle niedokazała; maytkowie i żołnierze przecie *Anglikow* nie tak się jak dawniey lękać zaczynaią. Jednomyslnie wszyscy wynoszą pod Niebiosa męstwo i biegłość w morskich obrótach *Brygadiera Escano*. Wieleśmy krwie przelali; nie mnieysza bydź musi *Anglikow* strata. Jaśniey rzecz się pokażule z listu pisanego w *Madricie* d. 5. Marca.

Nie wiemy dokładnie wszystkich szczegułow bitwy zaciętey, którą naypięknieysza z *Hiszpańskich* Eskadra z *Anglikami* stoczyła. Według listow z *Cadix* nadesłanych, d. 13.

Fregaty naprzód linii płynące, postrzegły kilkanaście żaglow *Angielskich*, ktore bydź rozumiano pozostałemi okrętami z Flotty kupieckiey. d. 12. przez nas zabraney. Po długim naradzaniu się rozkazał *Cordova* do lądu jak naybarziey się przybliżyć. O 7. z rana d. 14 jeszcze postrzeżone dniem przed tym okręta miano za Kupieckie, mgła naygrubsza dokładnieyszych *obserwacyi* czynić nie dozwoliła. O 10. Fregata *S. Katarzyna* posunąwszy się tuż pod nieprzyiacioł, znak daie, że liniowe okręta widzi. Fregata *Pretiosa* podobne pierszemu hasło ukazała; na ten czas ledwieśmy się przecie ze snu przebudzili, lecz w siłe przewyższaiącey zaufani, pędzić naprzód poczynamy, jakby *Anglicy* myslili o ucieczce Ale o iakeśmy się zdumieli, kiedy po opadnieniu mgły, postrzegamy nieprzyiacioł w podwóynym szeręgu bystro lecących na rozerwanie naszey Eskadry! Już 11. wybiła. Brakło czasu na uformowanie linii, przecie pośrzód zamieszania i nieładu, po niesłychaney pracy, w węgielnicę, i to krzywą, do boju stawamy, śmiało nam *Jervis* w oczy zayrzał, ledwie razy kilka ognia z dział dano, jużci straż jego przednia linią nam łamie, kilka z niey okrętow usuwa, między innemi *S. Mikołaia* i *Isidora*. W tym momencie okręt *Admiralski* z innemi 7. na których *Emigranci Francuzcy* Kapitanami byli, w jedney linii razem postanowił uderzyć na nieprzyiacioł z prawego boku, daiąc czas innym przyiścia do sprawy *Cordowa* przesiadł sam na Fregatę, zdaiąc kommendę *Brigadierowi Escano*. Tak tedy okręta niektóre wybiły się z pośrzód nieprzyiacioł; już się każdy pasł nadzieią że co stracił, odzyszcze. Wszystko darmo! Więcey 12. okrętow nie maiąc ochoty do spotkania, wzniosły banderę niby znak daiąc, iż coś im przeszkadza słuchać roskazow *Kommenderuiącego* do rozpoczęcia bitwy; tylney nawet straży formować się nie odważyły. A tym czasem o 6. godzinie, wiatr od lądu pomyslny przypadł *Anglikom*, ci z okoliczności sprawnie korzystać umieiąc, 4. nasze statki nieco uszkodzone otoczywszy, do *Lagos* uprowadzili Reszta naszey Eskadry dość jeszcze przeciw zwyciężcom silna, ścigać ich nie śmie, i do *Cadix* bieg swóy obraca. Będzie wyprowadzona *Inkwizycya* przeciw tym Oficyerom, których nikczemność zwycięstwo dała 15. *Angielskim* nad 27. *Hiszpanow* okrętami liczbą dział i morskiego ludu bez porównania silnieyszemi. Już ci, co się nie spotkali, są pod aresztem, i wszelkiey im kommunikacyi zabroniono.

Gdy się tak zprzymierzeńcom Rpltey nie szczęści, pochlebiamy sobie, iż Flotta nasza, gdy się zupełnie do *Brestu* zgromadzi, lepiey od Hiszpanow poczynać będzie. *Bougainville Rickery*, i *Morard de Galles* maią przywodzić 40. okrętom, z tych 5. od 110. 5 od 80. 30. od 74. armat, Fregat 18. Na osobną w *Dunkerque* eskadrę z lekkich statkow złożoną, 20. batalionow piechoty wsiadło. *Direktoriat* nie dał odpowiedzi *Radzie* 500. względem wysadzenia do *Wallii* galerowych złoczyńcow. Mówią, iż im wolność obiecano w ten czas, gdy do *Irlandyi* przeznaczenie mieli. Chcąc słowa dotrzymać, umyslił *Direktoryat* wyrzucić do *Anglii*, gdzie pospólstwo dociekłszy, co za ludzie byli, ledwie bezbronnych nie zamordowało, Urzędnicy przecie przy życiu zachowali, daiąc roskaz, aby na okrętach neutralnych do Francyi, prócz Naczelnikow odesłano.

Nieoszacowane zbiory *Włoskich* obrazow, posągow, &c. dotąd w *Coni* i *Tortona* strzeżone, do *Tulonu* przybyły; nie bawiąc tu w Stolicy każdy się ich napatrzy.

Rozsiana pogłoska, iakoby Generałowie *Hoche* i *Moreau* po odbytey rewii woysk nad Renem stoiących, pisali do Dyrektoriatu, że nie są w sposobności rozpoczęcia Kampanii d. 4. *Kwietnia*, przeciwi się nadeszłym później z mieysc innych wiadomościom. Bez wątpienia, armie *Sambry* i *Renu* znacznie są osłabione, oderwanemi do *Włoch* Dywizyami; lecz nawzaiem *Austryacy* połowę prawie woysk swoich do *Tirolu* i *Friulu* oderwać musieli, chcąc zapobiedz straszliwym i do zgadnienia trudnym skutkom, któreby mogły wyniknąć, gdyby szczęśliwy *Buonaparte* kraiow *Austryackich* warownie strzeżonych nie znalazł. To pewnieysza, iż armie namienione w roku zeszłym posuwaiąc się w głąb *Niemiec* i z nich ustępuiąc, broniąc nakoniec *Kehl* i *Huningue* wiele straciły. Wszystko to dziś zastąpić maią woyska nowe z rozmaitych stron zmierzaiące ku *Renowi*. Przez *Bruxelles* ciągnoł 13. regiment Strzelcow konnych, 16. Dragonii, Kanonierowie od iazdy i piechoty, 2. bataliony Infanteryi; inne korpusa w krótce były spodziewane. Z *Luxemburga* piszą, iż rozmaite konnych i pieszych woysk Dywizye, w okolicach tey twierdzy stoiące, część nawet znaczna garnizonu, do *Coblence* i *Bonn* ruszyła, gdzie się dwa wielkie obozy formuią. Infanteryi, która na zimowych leżach w *Limburgu* i Xięstwie *Julii* stała, iak nayprędzey zbliżyć się kazano ku *Renowi*. Naostatek list z *Colonii* 21. Marca datowany, wszelką znosi wątpliwość o bliskim 6. kampanii zagaieniu. Armia *Sambry* i *Mozy* w zupełnym iest poruszeniu: dziś nadeszła część Dywizyi Gen. *Championnet*; nie bawiąc obaczemy iey resztę; za tą 2. dywizye Armii Północney Gen. *Macdonald* nastąpią; gdy zaś nowa woysk organizacya będzie ukończoną, *General en Chef* plan ukaże, który mu zlecono wykonywać. Zgadywaią, iż zacznie od oblężenia, potrzykroć bez korzyści opasanego *Ehrenbreitstein*. Szpitale obozowe, w *Aix-la Chapelle*, *Limburgu*, *Herve*, i na kilku innych mieyscach oporządzać zaczynaią.

W rachunku wydatkow rocznych Rzpltey, niedawno podanym przez Obywatela *Treilhard*, między innemi, godne uwagi są artykuły: na Zgromadzenie Prawodawcze blisko 7. mill. Dyrektoryat wykonawczy półtora mill. Ministrowi woiennemu 95. mill. Wewnętrznych interessow 55 mill. Morskiemu 138. mill. Policyi pół trzecia mill. Kommissarzom w Administracyach 3. mill. Kiedy niedawno losem ciągniono Deputowanych imiona, którzy z byłszey konwencyi w Radach pozostawszy, teraz w połowie z nich ustąpić mieli według Konstytucyi R. 1795, bardzo wielu przytomnych wołało: *bis. bis. Chambonas*, przedtym Woienny Minister wyiechał do *Berlina* Powiadaią, iż ma w zleceniu zapytać się Króla *Pruskiego* o przyczynę nadzwyczaynego uzbraiania które się dzieie w całey iego Monarchii.

Nro 55.

DODATEK

DO

KURYERA LITEWSKIEGO

Z WILNA 11. KWIETNIA ROKU 1797. WE WTOREK.

Dokończenie artykułu z Paryża.

Chodzi tu po ręku pismo pod tytułem: Obrona Emigrantow przez Graffa *de Lali-Tollendal*; nie można go czytać bez ulitowania się nad losem wygnańcow. „ Woyna, mówi, „ iuż się kończy, między *Francyą* a zprzymierzonemi na nią Mocarstwy; będzieli wieczną między synami iedney Oyczyzny? „ Prawdaż to iest, iż Emigrant nieszczęśliwy „ bardziey niż winny, iak tylo nogę postawi „ na wolney zwycięzcow ziemi, choćby oliwną w ręku trzymał gałązkę, a serce iego miłością kraiu Oycow swoich pałało, „ śmierć odbierze natychmiast z ręki bratniey, „ chociażby się prawom nowym, i nowemu „ losowi poddawał dobrowolnie; na tey ziemi, ktòra widzieć pragnie swe dziatki, broń „ złożywszy i nienawiść srogą, pokoy nieśmiertelny przysięgaiące na wzaiem, i nieśmiertelne przymierze.

z Hagi 21. Marca. z Gazety Leydeńskiey.

1. Przeszłego Wtorku, Prezydentem Konwencyi Narodowey *Batawow*, Obywatel *Roer* został obrany. W proiekcie Konstytucyi, artykuł 74. w którym Narod religią za rzecz czci godną ogłasza, opuszczono, pisząc na tomiast: „ Nikt przymuszanym bydź nie może, aby się przykładał do wydatkow potrzebnych na utrzymanie obrządkow religii, „ ani Narod w tym celu kosztow nie będzie „ podeymował. „ Roztrząśnienie iednak artykułu tym sposobem ułożonego do tygodnia odłożono.

z Bareuth 24. Marca. z Gazety Bareytskiey.

Listy od *Menu* donoszą, iakoby woyska rzekę *Sieg* iuż przeszły. Wypada przecie czekać potwierdzenia tey wiadomości, bo z *Frankfortu* są inne pewnieysze, że do tychczas nad *Renem* zupełna spokoyność panuie. Zdaie się, iż w stronach naszych nie pierwiey się zagai kampania, aż się woyska na granicy *Włoskiey* potkaią. Już słychać, że *Austryacy* nad *Piave* są porażeni; co ieśli tak się stało; woyska *Francuzkie* łatwo *Tirol* zagarną.

z Manheymu 18. Marca z Gazety Lipskiey.

Przybył po długim oczekiwaniu sławny Gen. woysk Cesarskich *Mack*. Wszystkiego się można spodziewać po doświadczonych tego Rycerza talentach; rzecz tylko ciekawa, czyli zgoda i iednomyślność, w operacyach woiennych tak potrzebna, będzie trwałą między nowo przybyłym, i dawnieyszym Generałem Hrabią *La Tour*. Nie uymuiąc winnych pochwał i szacunku zestarzałemu pod bronią Wodzowi, wszyscy powszechnie młodszemu w trudnym rzemieśle przyznaią pierwszeństwo. Jednakże, gdyby Arcy-Xże *Karol* mógł sam woyskom tuteyszym hetmanić; nierównie byłoby lepiey; na głos iego dobrze znaiomy każdemu, żołnierzy i włościan z ochotą narażaiących się i oślep w ogień idących widzieliśmy niedawnemi czasy.

z Mediolanu z Gazety Bareytskiey 14. Marca.

Y w kraiach *Weneckich* szkodliwey duch nowości już się okazał. Miast kilka nayznacznieyszych, między innemi, *Bergamo. Brescia, Verona*, z przyległościami swoiemi, do Rpltey *Lombardzkiey* wcielone bydź pragną słychać, że *Vicenza* iść chce za danym przykładem. Z inney strony, w Rawennie odebrano wiadomość, że miasta *Pesaro Gubbio. Fossombrone, Piceński* powiat, i Xięstwo *Urbino* w dni kilka po zawartym traktacie między *Oycem S.* a *Rpltą Francuzką*, przez Deputowanych prosiły *Radę Rpltey Cispadańskiey*, aby do niey przyłączone bydź mogły. Administracya nowey *Potencyi* już się zatrudnia praw pisaniem: tortury zniesiono Proiekt Konstytucyi, ktòrą zgromadzenia pierwiastkowe przyiąć maią, już jest ogłoszony. Rplta ma się dzielić na *Departamentow* 10. nazwiska ich: *Massa, Castelnuovo. Paullo, Vergato, Reggio, Modena, Cento, Bologna, Ferrara, Imola.* Z nich naywiększy nie liczy dusz nad 199 tyś. *Bononia* będzie stolicą, gdzie Direktoryat wykonawczy ma swoie odprawiać posiedzenia. Cała zaś Konstytucya podobna do *Francuzkiey*.

z Florencyi 28. Lutego z Gazety Frankfortskiey

Wielki Xże Toskański prosił i otrzymał u Direktoryatu wykonawczego, ażeby woyska Rpltey stoiące w *Livorno* dzień 21. Stycznia obchodziły bez zwykłych uroczystości. Za tę powolność, której grzeczni z przyrodzenia *Francuzi* odmówić nam nie mogli, Rząd tuteyszy ani też Narod nie płaci wzaiemnością Po wszystkich miastach *Toskanii* przeciwne są chęci ludu i życzenia interessom Rpltey, mia-

nowicie zaś mieſzkańce *Livorny* radość okazali nadzwyczayną przy wyciągnieniu. Tuż pod miaſtem napotkali Republikanie kilka kompanii woyſk *Toskańskich*, żołnierze wołać zaczeli *niech żyie Ferdynand* 3. Roſtropny Kommendant radził im odłożyć na czas pomyslnieyſzy oświadczenie przywiązania dobremu Xciu należnego, za co natychmiaſt nieprzyiacielem *Monarchy Francuzkim* ſtronnikiem okrzykniony zoſtał. Jak ta radość krótką była i niewczesną, pokazuie ſię z naſtępuiącego liſtu.

z Livorny 6. Marca z teyże Gazety.

Wczora o 11. wieczorem Flottilla Francuzka z 17. żaglow złożona, puściła ſię pod żagle na niewiadomą nikomu wyprawę Kommendantem jeſt Tznich niejaki. *Francuzi z Hiſzpanami* wiele nad tym pracuią, ażeby okrętow *Angielskich* na morzru śrzodziemnym od tąd nie było.

D. 9. 900. Francuzow powracaiących z *Foligno* weſzło do *Liworny*; powiadaią, iż 5 tyś jeſzcze nadciąga, dla których żywność i kwatery trzeba gotować. *Mantuę* w żywność i inne zapasy opatruią nayśpieſzniey, jakby ſię długiego oblężenia ſpodziewano: z Kraiu Mediolańſkiego wſzyſtko tam dowożą Gen. *Cervoni* Kommendantem jeſt tey twierdzy, która dziś nad 1,500. załogi nie ma.

z Bazylei 15. *Marca. z Gazety Courier du B. R.*

Głośno u nas mówią, że Baron *de Hardenberg Pruſki Miniſter*, w krótce przybędzie. Od dni kilku znayduie ſię w mieście naszym Graf de *Vertamy*, woyſk *Elektora Bawarſkiego* Półkownik; który częſto odwiedza P. *Barthelemy* Ambaſsadora Rzpltey *Francuzſkiey*. W Moguncyi zamiana brańcow woiennych teraz ſię zaczeła.

z Amſterdamu 20. *Marca.*

Odebraliśmy liſty z *Batawii*, d. 26. Czerwca pisane. Panowała na on czas w mieście choroba ſtraszliwa; we 48. godzinach, kto na nię zapadł, wyszedł zdrów lub umarł. Taż sama zaraza wiele tyſięcy ludu na wyspie *Ceylan* wygubiła. Widząc *Anglicy* iak ſtraszne we *Francyi* i *Hollandyi* czynią ſię przygotowania, myślą o obronie kraiu swoiego. Prócz innych śrzodkow, buduią moc do wieżenia trudną płytkich ſtatkow, ſłużyć maiących do przewożenia woyſk na te mieysca, gdzieby wylądowanie naſtąpiło.

z Kopenhagi 21. *Marca.*

Na oſtatniey Radzie gabinetowey poſtanowiono, iż w tym roku liniowe okręta nie będą uzbraiane, przeſtaiąc na 4. fregatach i tyluż mnieyszych ſtatkach do zaſłonienia handlu przeznaczonych; podobne temu rozrządzenie w *Szwecyi* naſtąpić miało. Flotta *Duńſkiego* Monarchy ſkłada ſię dziś z 28 liniowych okrętow od 92 do 60. armat, 14 wielkich fregat od 44. i 36. i 20 mnieyszych; nie licząc flotilli galerowey, którą od lat kilku budować zaczęto. Dla prędszego ukończenia sporów, między Koroną *Duńſką*, a *Bejem Tripolitańſkim* wszczętych, rząd nasz ieſt gotow dać mu podarunek od 50. tyś. talarow; na co ieśliby nie chciał przyſtać, potęga *Duńſka Neapolitańſką* i Kawalerow *Maltańſkich* wsparta siłą, przymusi go do zniżenia przesadzonych pretensyi.

z Leydy 23. *Marca.*

Nic nowego z *Włoch* nie ſłychać; w *Paryżu* mówią, iż Gen. *Buonaparte* do *Wenecyi* był spodziewany, gdzie wielkie czynią przygotowania na iego przyięcie. Można wnosić, iż człowiek tyle znaczący nie bez ważnych przyczyn tę podróż przedſiębierze; naypewniey dla umówienia ſię z Senatem o kontrybucye dla armii *Włoſkiey*.

Między *Wiedniem* i *Wenecyą* prawie codzień biegaią Kuryerowie; P. *Grimani* Ambasſador Rzpltey u Dworu Cesarſkiego częſte miewa konferencye z Baronem de *Thugut*, ztąd wnoszą, iż Rzplta pragnie wniść w związki ściśleysze z Monarchią *Auſtryacką*, w tych zwłaszcza okolicznościach, kiedy neutralność szkodliwsza ieſt prawie iey intereſsom, niżby otwarta z *Francyą* woyna bydź mogła.

Chociaż lud *Rzymſki Francuzom* nie sprzyia, wielu iednak Officyerow od armii *Włoſkiey* co godzinę do tey ſtolicy przybywa z ciekawości. Był tam Gen. *Victor*, i od Oyca S. łaskawie zoſtał przyięty.

DONIESIENIE.

Magazyn Papierow Muzycznych kompozycyi naysławnieyszych i naynowszych Autorow, iako to: na Skrzypce, Fortepiano i dęte Inſtrumenta, także Vokalna Muzyka w iezyku Włoſkim, Francuzkim i Niemieckim znayduie ſię w Wilnie u Kupcow Szwarca i Lintnera w Kamienicy JW. Ratyńſkiego w Rybnym końcu pod Nrm 75.

Urzad Miaſta Wilna Dekretem Szlachetnego Magiſtratu Wilen: do wyprzedaży Maiątku Hertelow Burmiſtrzow Wileńſkich pod ſatysfakcyą Kredytorom oddanego wyznaczony, podaie do wiadomości: iż Kamienicę Hertelowſką na Niemieckiey Ulicy ſytuowaną pod Nro: 316. na dniu 22. Mca teraznieyszego Apryla oſtatecznie przez Publiczną aukcyą wyprzedawać będzie, ktoby zatym życzył nabyć onę na wieczność, w tym czasie po południu o godzinie drugiey przyiść na mieysce zechce. Dat w Wilnie 1797 Ru: Apryla 11. dnia.